

Άρειος Πάγος 1117/1986, Ολομ.

Πηγή: Δ.Ε.Ν. 42/86 σελ. 696, ΝοΒ 35/87 σελ. 891

Περίληψη: Προϋποθέσεις της απαλλαγής του εργοδότη και των προστηθέντων του από την υποχρέωση αποζημιώσεως του μισθωτού του που υπέστη εργατικό ατύχημα και είναι ασφαλισμένος στο ΙΚΑ. - Ο μισθωτός αυτός δικαιούται ωρισμένες ασφαλιστικές παροχές από το ΙΚΑ, χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης από τον εργοδότη και τους προστηθέντες του, αν το ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητά τους, καθώς και αποζημίωση από κάθε άλλο υπαίτιο πρόσωπο. - Αν το ατύχημα συμβεί κατά την εκτέλεση οικοδομικού έργου, δεν οφείλουν αποζημίωση ο εργολάβος ή υπεργολάβος που είναι εργοδότης του παθόντος μισθωτού, ο προστηθείς από αυτόν επιβλέπων μηχανικός, και ο κύριος του έργου.

Απόφαση Δικαστηρίου

Εισηγητής: Ν. ΠΑΠΑΔΑΘΑΣΙΟΥ

Δικηγόροι: Κ. Πετρόπουλος, Α. Κανδαράκης

Από τις διατάξεις των άρθρων 34 § 2 και 60 § 3 του ΑΝ 1846/51 "περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων", συνδυαζόμενες και με τις διατάξεις του άρθρου 16 § 1 και 3 του ν. 551/1914, όπως αυτός κώδικ. με το από 24.7/25.8.20 ΒΔ, σαφώς συνάγεται ότι, όταν ο παθών από ατύχημα, που έγινε έπειτα από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ, τότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση για αποζημίωση του παθόντος αυτού, ήτοι τόσο της κατά το κοινό δίκαιο ευθύνης για αποζημίωση, όσο και της προβλεπόμενης από το ν. 551/14 ειδικής αποζημιώσεως, και μόνον εάν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο αυτού (εργοδότη) ή του προσώπου που προστήθηκε απ' αυτόν υποχρεούται αυτός να καταβάλει στον παθόντα την από το ως άνω άρθρο 34 § 2 προβλεπόμενη "διαφορά" μεταξύ του ποσού της κατά το κοινό δίκαιο αποζημιώσεως και του ολικού ποσού των υπό του ΙΚΑ χορηγούμενων σ' αυτόν παροχών. Από τις αυτές διατάξεις συνάγεται περαιτέρω ότι η ως άνω απαλλαγή αφορά όχι μόνο την περίπτωση που το ατύχημα προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη του εργοδότη ή του παθόντος, αλλά και όταν τούτο προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη του προσώπου το οποίο προστήθηκε από τον εργοδότη. Καλύπτει δε η απαλλαγή αυτή και την περίπτωση της ειδικής αμελείας, κατά την οποία το ατύχημα έγινε γιατί δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφαλείας. Η αυτή απαλλαγή ισχύει και για το πρόσωπο που προστήθηκε από τον εργοδότη (Ολ. ΑΠ 1267/76). Ο ασφαλισμένος στο ΙΚΑ παθών δικαιούται, στις ως άνω (εκτός δόλου) περιπτώσεις, μόνο των υπό του ΙΚΑ χορηγούμενων παροχών. Διατηρεί όμως ο παθών αυτός την αξίωσή του για "χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης" κατά του εργοδότη και του προσώπου που προστήθηκε απ' αυτόν, όταν το ατύχημα οφείλεται σε πταίσμα τούτων, διότι η ως άνω απαλλαγή αυτών από κάθε υποχρέωση για "αποζημίωση", ήτοι για αξίωση εντελώς περιουσιακού χαρακτήρα, δεν καλύπτει και τη μη περιλαμβανόμενη σ' αυτή ως άνω αξίωση για χρηματική ικανοποίηση, αφού καμιά παροχή χορηγούμενη απ' το ΙΚΑ δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό της εν λόγω διαφορετικής φύσεως αξίωσης, η επιδίκαση ή μη της οποίας εξαρτάται από την εύλογη κρίση του δικαστηρίου. Διατηρεί επίσης ο αυτός παθών το δικαίωμα αποζημιώσεώς του εναντίον κάθε "τρίτου" υπαιτίου του εργατικού ατυχήματος προσώπου, εφ' όσον το πρόσωπο αυτό είναι "διάφορο του κατά τον νόμον τούτον (551/14) υποχρέου προς αποζημίωσιν", δηλαδή πρόσωπο άλλο από τον εργοδότη, τους προστηθέντες απ' αυτόν και τους εργαζόμενους στην επιχείρηση εργατοϋπαλλήλους. Εξ άλλου, κατά τις διατάξεις του άρθρου 8 § 5 του ίδιου ως άνω α.ν. 1846/51, ως εργοδότες θεωρούνται τα "φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου διά λογαριασμόν των οποίων τα υπαγόμενα στην ασφάλισιν πρόσωπα προσφέρουν την εργασίαν των" (περ. α'), "διά δε τας οικοδομικάς εργασίας τας εκτελουμένας διά μεσολαβήσεως τρίτων προσώπων (εργολάβων και υπεργολάβων), ως εργοδότης θεωρείται διά μεν την καταβολήν των εισφορών ο κύριος του ανεγειρομένου, συμπληρουμένου, μεταρρυθμιζομένου, επισκευαζομένου ή κατεδαφιζομένου κτίσματος, διά δε την εφαρμογήν της διατάξεως της § 9 του άρθρου 26 και τα μεσολαβούντα τρίτα πρόσωπα, εργολάβοι και υπεργολάβοι, τα προσλαμβάνοντα και αμείβοντα τους ησφαλισμένους..." (περ. γ'). Από τις διατάξεις αυτές, σαφώς προκύπτει ότι στις οικοδομικές εργασίες, ως εργοδότης, από απόψεως εφαρμογής του ως άνω νόμου περί κοινωνικών ασφαλίσεων, απαλλασσόμενος επομένως, κατά τ' ανωτέρω, της κατά το κοινό δίκαιο αποζημιώσεως (στην οποία όμως δεν περιλαμβάνεται, όπως προαναφέρθηκε, η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης) τόνον αυτός όσον και ο επιβλέπων μηχανικός που προστήθηκε απ' αυτόν, σε περίπτωση που θα γίνει ατύχημα σε ασφαλισμένο στο ΙΚΑ, θεωρείται όχι μόνο ο εργολάβος ή υπεργολάβος που προσλαμβάνει και αμείβει τους ασφαλισμένους, ήτοι όχι μόνο ο κατά το εργατικό δίκαιο θεωρούμενος ως εργοδότης, αλλά και ο κύριος του έργου (πλασματικός εργοδότης). Διότι ο τελευταίος σαν εργοδότης, πλασματικός έστω, υπέχει την υποχρέωση να καταβάλει, για το έργο που

συμφωνήθηκε να γίνει για λογαριασμό του, πέραν ης εργολαβικής αμοιβής (681 ΑΚ), και την εργοδοτική και εργατική ασφαλιστική εισφορά στο ΙΚΑ, αντίκρουσμα της καταβολής της οποίας αποτελούν οι χορηγούμενες από το ΙΚΑ παροχές στον παθόντα ή σε περίπτωση θανάτου του στα κατά το άρθρο 28 πρόσωπα. Υπό την αντίθετη εκδοχή, εάν δηλαδή ο κύριος του κτίσματος δεν ήθελε θεωρηθεί ως εργοδότης υπό την ως άνω έννοια, τότε θα απαλλασσόταν της ανωτέρω ευθύνης για αποζημίωση μόνο ο εργολάβος, παρόλο που δεν πληρώνει τις εισφορές αυτές και δεν θα απολάμβανε την απαλλαγή αυτή και αυτός (κύριος του κτίσματος) παρόλο ότι πληρώνει τις εισφορές, η καταβολή των οποίων και μόνο συνεπάγεται τη χορήγηση από το ΙΚΑ των ως άνω παροχών και κατ' επέκταση την ανωτέρω απαλλαγή του εργοδότη και του προσώπου που προστήθηκε απ' αυτόν. Η μη χορήγηση της απαλλαγής αυτής και στον κύριο του κτίσματος θα ήταν σε αντίθεση με την αρχή που κρατεί γενικά και κατά την οποία εκείνος που φέρει τα βάρη πρέπει και να απολαμβάνει και τα εκ τούτων ωφελήματα, πράγμα το οποίο εάν ήθελε ο νομοθέτης, να μη απολαμβάνει δηλαδή της ως άνω απαλλαγής και ο κύριος του κτίσματος, έπρεπε να το ορίσει ρητώς.

Επομένως, το Εφετείο, δεχθέν, όπως από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει, ως νόμιμη και βάσιμη κατά μέρος στην ουσία την ένδικη περί αποζημίωσης κατά το κοινό δίκαιο (αποκατάσταση θετικών και αποθετικών ζημιών) αγωγή των αναιρεσιβλήτων, ως παθόντων από εργατικό ατύχημα που έγινε σ' αυτούς κατά την εκτέλεση του επιδίκου οικοδομικού έργου από ειδική αμέλεια (ήτοι διότι δεν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενοι όροι και οι ισχύουσες διατάξεις περί ασφαλείας των εργαζομένων) των εναγομένων και ήδη αναιρεσιδόντων για το λόγο ότι οι δύο πρώτοι απ' αυτούς, που ήσαν κύριοι του ως άνω έργου και είχαν προστήσει τον τρίτο απ' αυτούς μηχανικό για επίβλεψη του έργου, δεν ήσαν τάχα εργοδότες υπό την ως άνω έννοια, αλλά πρόσωπα διάφορα αυτού (εργοδότη), καιτοι δέχεται ότι οι ενάγοντες παθόντες και ήδη αναιρεσιβλήτοι, που είχαν προσληφθεί ως τεχνίτες από τον έχοντα αναλάβει την εκτέλεση του έργου αυτού εργολάβου, ήσαν ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ, παραβίασε τις ως άνω ουσιαστικού δικαίου διατάξεις, γι' αυτό και πρέπει η προσβαλλόμενη απόφασή του να αναιρεθεί καθ' ο μέρος έγινε δεκτό το περί αποζημίωσης αίτημα της ένδικης αγωγής, σύμφωνα με το βάσιμο από το άρθρ. 559 αρ. 1 ΚΠολΔικ πρώτο λόγο αναιρέσεως, κατά το ένα μέρος αυτού, που παραπέμφθηκε στην ολομέλεια. Καθό μέρος όμως το Εφετείο δέχτηκε ως νόμιμο και βάσιμο κατά μέρος στην ουσία το αίτημα της ένδικης αγωγής για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης των εναγόντων και ήδη αναιρεσιβλήτων, δεν παραβίασε τις αυτές ως άνω διατάξεις, γι' αυτό και πρέπει ο αυτός λόγος αναιρέσεως, κατά το άλλο αυτού σκέλος, ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.